

Dr hab. Monika Kostrzewa, prof. UAM

Kalisz, 08.09.2023

Recenzja pracy doktorskiej mgr Marty Dubanowicz

zatytułowanej: „**Motoryka ręki jako punkt wyjścia w projektowaniu zapieć do produktów tekstylnych**”

Promotor dr hab. Marek Liskiewicz, prof. ASP

Promotor pomocniczy dr hab. Bożena Groborz, prof. ASP

Podstawa prawna sporządzenia recenzji: Uchwała Rady ds. Stopni ASP im. Jana Matejki w Krakowie nr 77 z dnia 21 maja 2021 roku, powołująca recenzentów w przewodzie doktorskim w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, wszczętym na posiedzeniu Rady Wydziału Form Przemysłowych dnia 12 kwietnia 2019 roku.

W odpowiedzi na pismo Szanownej Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie z dnia 14.07.2023 roku informujące o powołaniu mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim Pani magister Marty Dubanowicz, pragnę podziękować za zaufanie, którym czuję się obdarzona. Powierzone mi zadanie realizuję na podstawie dostarczonych mi materiałów:

- oprawionego egzemplarza rozprawy doktorskiej (245 stron)
- oprawionego egzemplarza portfolio (285 stron)
- wersji cyfrowej rozprawy doktorskiej oraz portfolio (na nośniku pendrive 32 GB)

- opinii promotora pracy dr. hab. Marka Liskiewicza, prof. ASP (4 strony)
- abstraktu pracy mgr Marty Dubanowicz „Motoryka ręki jako punkt wyjścia w projektowaniu zapieć do produktów tekstylnych” w wersji polskiej i angielskiej (2 strony)

Uwagi wstępne

Na podstawie otrzymanego portfolio mogłam zapoznać się z profilem zawodowym, wykształceniem, przebiegiem zatrudnienia, dorobkiem projektowym, artystycznym i pedagogicznym oraz z publikacjami Pani magister Marty Dubanowicz. Kandydatka swoje wykształcenie wyższe związane z modą i dizajnem odzieżowym rozpoczęła w roku 1995 w Szkole Artystycznego Projektowania w Krakowie, którą ukończyła w 1997 roku. W latach 1997–1999 studiowała w Kolegium Mody na Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi na kierunku

Projektowanie Odzieży, gdzie w 1999 roku uzyskała tytuł licencjata, a następnie w 2004 roku tytuł magistra. Dwudziestosiedmioletni dorobek zawodowy Kandydatki jest konsekwentnie rozwijany w obszarze mody i dizajnu odzieżowego, co znacząco wpływa na jej duże doświadczenie projektowe i konstruktorskie. Autorka ma na swoim koncie wiele komplementarnych kolekcji i autonomicznych wzorów zaprojektowanych dla wskazanych w portfolio ośmiu polskich producentów mody damskiej. Stworzyła 4000 projektów ubiorów wdrożonych do produkcji, oraz 1000 konstrukcji odzieżowych. Brała udział w wielu wystawach, pokazach i targach branżowych w Polsce i na świecie, jej prace pojawiały się na licznych stronach internetowych w publikacjach prasowych oraz w katalogach. Doświadczenia współpracy z producentami odzieży dowodzą umiejętności rozumienia potrzeb współczesnych odbiorców oraz wnikliwej obserwacji i umiejętności dostosowania się do zmian, jakie zachodzą w dizajnie. Pani magister od dwudziestu lat dzieli się swoją wiedzą, pracując jako pedagog. W trakcie studiów magisterskich w roku 2003 została zatrudniona przez Krakowskie Szkoły Artystyczne na stanowisku wykładowcy, gdzie pracuje do dnia dzisiejszego. Od roku 2015 jest również zawodowo związana z Akademią Tarnowską, gdzie prowadzi zajęcia przedmiotowe związane z projektowaniem ubioru oraz pełni funkcję opiekuna praktyk zawodowych i współorganizatora wystaw. Od 2022 prowadzi wykłady i warsztaty w języku angielskim na Akademii Ekonomiczno-Humanistycznej w Warszawie. Śledząc dorobek artystyczny i zawodowy Kandydatki, można zauważyć, że charakteryzuje się on dużą dbałością o formę i detal w ubiorze. Na zmieniającym się rynku potrzeb mody, na którym projektantka funkcjonuje od wielu lat, każdy realizowany wzór jest nowym wyzwaniem, którego powstanie wymaga twórczego podejścia i kreatywnych rozwiązań, pozwalających uzyskać oczekiwane efekty estetyczne i funkcjonalne. Wie o tym Kandydatka, która zdecydowała się poszerzyć przestrzeń swoich eksploracji poprzez poszukiwanie nowej formy zapięć produktów tekstylnych, które jako integralna część ubiorów funkcjonujących na sylwetce stały się pretekstem do podejmowanych w pracy doktorskiej wyzwań projektowym.

Recenzja

W podjętym przez Autorkę temacie dysertacji źródłem badań i dociekań artystyczno-naukowych stał się pozornie drobny element wzorniczy, który jest jednak niesłychanie znaczący w projektowaniu produktów tekstylnych, o czym skutecznie stara się nas przekonać. W obranym temacie pracy „Motoryka ręki jako punkt wyjścia w projektowaniu zapięć do produktów tekstylnych”, Autorka szczególną uwagę kieruje w stronę zbadania i przeanalizowania aktywacji dłoni podczas użytkowania zapięć w trakcie zakładania i zdejmowania odzieży. Ten punkt wyjścia w projektowaniu świadczy o skoncentrowaniu się na odbiorcy i jego potrzebach.

Recenzowana praca posiada formę 245 stronicowej publikacji, w oprawie miękkiej, w której przedstawiony jest w interesujący sposób świadomie przeprowadzony wieloetapowy przebieg procesu projektowego. Opracowanie w swej konstrukcji posiada trzy główne części oraz bibliografię, netografię, spis ilustracji i abstrakt w języku polskim i angielskim. Całość poprzedzona została *Wstępem*, który inauguruje wiersz Wisławy Szymborskiej pt. „Odzież”. W ten literacki sposób Autorka podkreśla rolę i znaczenie użytkowania odzieży w całym procesie naszej codzienności. Dalej możemy dowiedzieć się o głównej inspiracji pracy badawczej wynikającej z potrzeby zaprojektowania zapieć bardziej dostosowanych do oczekiwań współczesnego odbiorcy mody i przemysłu odzieżowego, a także o potrzebie zgromadzenia informacji na temat najczęściej użytkowanych zapieć, co może być pomocne w pracy studentów, projektantów, producentów i innych zainteresowanych tematem osób.

Pierwsza część dysertacji pt. *Mikrokosmos mody* to ciekawie przygotowany materiał teoretyczny, prezentujący zgromadzony w oparciu o badania literatury i odbyte kwerendy stan wiedzy na temat różnych form zapieć. Autorka sięga w swych poszukiwaniach do ponad dziewięćdziesięciu źródeł naukowych i historycznych, ściśle związanych z tematem pracy. Poddaje szczegółowej analizie siedem wybranych, najbardziej popularnych zapieć stosowanych w ubiorach. W rozdziale I części I szczegółowo opisuje takie akcesoria jak: *guziki, klamry, zatrzaski, napy, zamki błyskawiczne, rzepy, magnesy neodymowe* z zaznaczeniem ich zmieniającej się roli w historii i modzie, uwzględniając mocne i słabe strony ich użytkowania. Dogłębna analiza źródłowa pozwoliła na usystematyzowanie wiedzy zgromadzonej i bogato zilustrowanej na 68 stronach pracy.

Uważam, że ta część opracowania, powstała na drodze teoretycznych dociekań i weryfikacji posiadanego stanu wiedzy, może być pomocną wskazówką dla producentów, projektantów mody, studentów kierunków projektowania ubioru, którym ułatwi prowadzony proces dydaktyczny.

Druga część pracy, zatytułowana *Ręka-fenomen biomechaniki*, poprzedzona została cytatem z Immanuela Kanta „Ręka jest widoczną częścią mózgu”. Cytat ten trafnie wprowadza w treści naukowe podejmowane w kolejnych składowych podrozdziałach recenzowanego opracowania. *Ewolucyjny rozwój ręki* i *Anatomia czynnościowa ręki* zawierają wiele informacji na temat anatomii ręki i jej motoryki. Został tu uwzględniony kontekst historyczny, antropologiczny, medyczny i ewolucyjny. Autorka, śledząc twórczy i naukowy rozwój wiedzy z tego zakresu, ujawnia zauważalne zmiany i aktualnie pojawiające się i przewidywane potrzeby. Przytacza w sposób interesujący prowadzone w obszarze sztuki i nauki eksperymenty, przedstawiając przeanalizowane treści.

Trzecia część pracy doktorskiej zatytułowana *Projekt O-HOOK* jest z pewnością najistotniejszą pod względem artystycznym częścią dzieła, gdyż pozwala nam zaobserwować, jak za pomocą autorskiego procesu badawczego Autorka łączy naukę i sztukę w opracowanym systemie projektowym ukierunkowanym w stronę nowatorskich koncepcji wzorniczych. Trzecia część pracy posiada dualną strukturę. W rozdziale pt. *Proces projektowy* przedstawiony

jest przedmiot oraz cel pracy badawczej a także przyjęta metodologia badań. Czytamy, że: *Przedmiotem niniejszej pracy badawczej są zapięcia stosowane w produktach tekstylnych. Celem jest zaprojektowanie zapięcia w kontekście zagadnień związanych z motoryką ręki* (str. 113). W celu sformułowania założeń projektowych skonstruowano badania, których celem była zarówno ocena motoryki ręki w trakcie użytkowania zapieć, jak poznanie opinii użytkowników na ich temat. W podrozdziale *Analiza motoryki ręki* Autorka prezentuje dokumentację fotograficzną stworzoną w trakcie prowadzonego eksperymentu. Wykonane fotografie ilustrują zakres ruchów podczas zapinania i rozpinania odzieży z udziałem wybranych, najbardziej popularnych rodzajów zapieć: dwóch wielkości guzików, klamry, paska, haftki, haka spodniowego zaciskanego, zatrasków, nap, zamków błyskawicznych, rzepów. Na podstawie ewaluacji powstałego materiału przedstawiono analizę porównawczą złożoności cyklu, ilości wykonanych ruchów podczas trwania całej czynności oraz poszczególnych jego faz. Do oceny rodzajów chwytów podczas ich obsługi zastosowano klasyfikację Thomasa Feixa, w której liczba użytych chwytów świadczy o stopniu złożoności zadania. W przyjętym procesie badawczym Autorka zawarła klarowny opis analizy liczbowej oraz stopień partycypacji stawów obu rąk zaangażowanych w każde zadanie. W formie fotografii, tabel i wykresów zawartych na 22 stronach pracy zilustrowany został i czytelnie opisany autorski eksperyment. W podrozdziale *Ocena cech użytkowych wybranych zapieć na podstawie przeprowadzonych ankiet*, zrealizowane zostało badanie w formie ankietowania, mające na celu poznanie doświadczeń użytkowników pod kontem wygody stosowania zapieć a także oceny ich usterkowości oraz możliwości naprawy. Eksperyment zrealizowano w próbie badawczej 50 osób, zróżnicowanej pod względem wieku i stanu zdrowia, w proporcjach, które starały się odpowiadać strukturze współczesnego społeczeństwa. Zadanie zrealizowano z użyciem ankiet ilościowych i kontekstowych, a dokonaną analizę przedstawiono w formie graficznych wykresów (str.146–147) co pozwoliło uzyskać istotne dla dalszych działań informacje. W podrozdziale *Założenia projektowe na podstawie wniosków z przeprowadzonych badań* (str. 151–155), sprecyzowano merytoryczną podstawę opisanych założeń dotyczących nie tylko ergonomii projektowanej formy, ale także estetyki, ekonomii, ekologii i technologii wykonania. Przedstawione w dalszej części rysunki ideowe pozwalają zapoznać się z poszukiwaniami formy i rozwijaną koncepcją, co świadczy o realizowanym etapowo procesie twórczym i kreatywności doktorantki. W podrozdziale *Propozycje projektowe oraz dokonane wybory* (156–161) przedstawiona została dokumentacja techniczna kilku następujących propozycji zapieć: *projekt składak, projekt guziko-haftka, projekt slalom, projekt lata-spring, projekt O-HOOK*. Wiedza Autorki na temat procesu produkcyjnego i ujawnionych potrzeb użytkowników docelowych pozwoliły dokonać weryfikacji stworzonego materiału i wybrać rozwiązania, które według niej najlepiej sprawdzą się podczas implementacji w odzieży tekstylnej. Pragnę zauważyć, że część z niezrealizowanych koncepcji projektowych może stać się podstawą dalszego rozwoju potencjału wzorniczego kandydatki. Jak przystało na dociekliwego artystę-projektanta, Pani Marta Dubanowicz, podjęła się zadania, by zrealizować prototyp zaprojektowanego zapiecia. W podrozdziale *Prototypowanie, testowanie* możemy obserwować na fotografiach próbki wydruku poszczególnych jego elementów oraz sposób powstawania całości składającego się z trzech części wykonanych w technologii druku 3D, metodą FDM.

Wydrukowane elementy zapięcia poddawane były wielu modyfikacjom, próbom i ocenom funkcjonalności. Proces ten, jak zaznacza Autorka, wymagał przeprowadzenia prób wynikających z potrzeby dostosowania materiałów do różnego rodzaju tekstyliów, co uważam za bardzo zasadne i dowodzące dużej profesjonalności kandydatki.

Projekt finalny przedstawiony został w drugim rozdziale trzeciej części pracy. W podrozdziale *Realizacja projektu oraz ocena działania zapięcia* dowiadujemy się, że ostatecznie na drukarce Prusa 3Mk3s/Mk3s wydrukowane zostały dwie wersje zapięcia: krągłe oraz brzegowe. Oba posiadają możliwości zastosowania w różnych elementach odzieży. Podczas wykonanej dokumentacji zdjęciowej obserwujemy w kilku ujęciach motorykę ręki podczas testowania, zapinania i odpinania prototypu O-HOOK. Autorka starała się ocenić czas wykonania zadania, szczególnie ilustrując wykonywane ruchy rąk, zastosowane chwytów i stopień partycypacji stawów podczas pracy. Uzyskane wyniki porównano z wynikami badań z początku rozdziału trzeciej części pracy dotyczącymi użytkowania dziesięciu innych przebadanych zapięć. W pracy czytamy, że wprowadzone rozwiązanie osiągnęło taki sam wynik jak hak, który zapina się najszybciej ze wszystkich analizowanych zapięć (str. 174). Zapięcie O-HOOK można zaliczyć do wygodnych, bo przy jego zapinaniu wykonuje się najmniej czynności. Po dokonanych analizach Autorka wyciągnęła wniosek, że proces odpinania wart jest jednak pewnego dopracowania i modyfikacji. Do procesu testowania zaprasza czytelników swojej pracy, udostępniając kod QR wygenerowany do zapięcia i kierujący do strony www z projektem (str.175). Aby każdy zainteresowany mógł sprawdzić powstały wzór, wykonując wydruk jego elementów na drukarce 3D na indywidualne potrzeby. Jest to doskonała moim zdaniem forma komunikacji i możliwość otrzymania feedbacku na temat produktu, co może być pomocne w dokonywaniu wszelkich udoskonaleń.

W części poświęconej prezentacji projektu finalnego znalazła się dokumentacja fotograficzna zapięcia i jego implementacja w projektach ubiorów stworzonych dla firmy Click Fashion. W ten sposób Autorka przedstawia nam efekt artystycznego etapu pracy, wprowadzając w przestrzeń tworzonej przez siebie mody, gdzie zaprojektowane i zrealizowane zapięcia są integralną częścią autorskiej kolekcji ubiorów. Zastosowany prototyp jest okrągłą, syntetyczną, formą zapięcia w kolorze czarnym, która stanowi efektowny element wzorniczy i zwracający uwagę detal współtworzący bardzo oryginalny charakter całej plastycznej kompozycji. Jak twierdzi Autorka w *Podsumowaniu*, projekt posiada duży potencjał modowy, z czym całkowicie się zgadzam. Może być neutralnym dodatkiem, jak również mocnym akcentem w ubiorze, zmieniając jego optykę. Realizacje sfotografowano na ośmiu ciekawie wystylizowanych postaciach. Zaprojektowane zapięcie i jego implementacja w kolekcji daje obraz szerokiego spektrum możliwości i sprawdza się w stabilizowaniu formy ubioru podczas napięć, jakie powstają w różnych jego punktach. Wnioski te konstruuje na podstawie zdjęć i opisów zawartych w pracy. Nie ukrywam jednak, że chętnie zapoznałabym się z produktem w bezpośrednim kontakcie.

Uważam, że przyjęta koncepcja projektowa zaowocowała bardzo cennym poznawczo źródłem wiedzy tematycznej, wynikającym z rzetelnie przeprowadzonego procesu badawczego oraz stworzeniem produktu gotowego do wdrożenia, który wytycza nowe perspektywy rozwoju w branży mody. Produkt ten prezentuje prospołeczne i proekologiczne podejście do projektowania. Przeprowadzona w pracy analiza motoryki ręki w projektowaniu i użytkowaniu zapieć przedstawia cenną perspektywę patrzenia na problem ze strony użytkownika, co świadczy o dużej dojrzałości w realizowaniu zadań ukierunkowanych na projektowanie zorientowane na człowieka.

Konkluzja

W wyniku szczegółowej analizy treści rozprawy doktorskiej Pani mgr Marty Dubanowicz, „Motoryka ręki jako punkt wyjścia w projektowaniu zapieć do produktów tekstylnych”, uważam, że jest ona zgodna z obowiązującymi wymogami ustawowymi. Struktura problemowa pracy doktorskiej została właściwie ujęta pod względem merytorycznym. Spełnione zostało kryterium uszczegółowienia treści wynikających z analizy materiałów źródłowych, autorsko przeprowadzonych badań i obserwacji efektów wieloetapowego procesu. Dysertacja posiada bogate studia literaturowe oparte na licznych pozycjach bibliograficznych i netograficznych. Moim zdaniem Autorka pracy doktorskiej wykazała się imponującą wnikliwością badawczą, dociekliwością projektową i kreatywnością, co wpłynęło na rozwiązanie postawionego problemu projektowego i przyczyniło się do stworzenia oryginalnych propozycji zapieć zastosowanych w tekstyliach odzieżowych. Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że praca jest przykładem bardzo dobrze zrealizowanego procesu badawczego, opartego na świadomym posługiwaniu się warsztatem naukowym, projektowym i technologicznym w tworzeniu nowatorskich form użytkowych ukierunkowanych na potrzeby współczesnej mody. Obrane cele i zrealizowane efekty warto docenić, gdyż niewątpliwie wpłyną one na proces wytyczania nowych kierunków w dizajnie.

Reasumując, zwracam się z prośbą do Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie o nadanie mgr Marcie Dubanowicz stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki oraz o wyróżnienie recenzowanej rozprawy.